

2009. évi emberi jogi jelentés

Országjelentések az emberi jogok tiszteletben tartásáról – 2009

<http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/>

Kiadta az Amerikai Egyesült Államok Külügyminisztériuma (Bureau of Democracy, Human Rights and Labor)

2010. március 11.

Bevezetés a 2009. évi országjelentésekhez

2009 ellentmondásos év volt. Egyrészt az etnikai, faji és vallási feszültségek számos helyen vezettek erőszakos konfliktusokhoz és az emberi jogok gyakori és súlyos megsértéséhez, és több mint 30 háborút vagy országon belüli fegyveres konfliktust generáltak. Ugyanakkor az Egyesült Államok és más kormányok a korábnál nagyobb erőfeszítéseket tettek a konfliktusok kirobbanásához vezető feszültségek feltérképezése és kezelése érdekében. E törekvés eszközei a vezető szerep felvállalása az egyetemes emberi jogok védelméért vívott küzdelemben, a tolerancia hirdetése, az erőszakos és szélsőséges megnyilvánulások elleni küzdelem, valamint békés megoldások kidolgozása a Közel-Keleten és más régiókban hosszú ideje fennálló konfliktusok rendezésére. Ahogy Obama elnök mondta a kairói egyetemen júniusban tartott beszédében, nem a köztünk lévő különbségek, hanem sokkal inkább emberi közösségünk jegyében kell definiálnunk magunkat, és meg kell találnunk a módját annak, hogy a más nemzetekkel kialakított partneri kapcsolatokon keresztül minden ember számára biztosítsuk az igazságos bánásmódot és a jólétet.

2009 emellett olyan év volt, amelyben az internetnek, a mobiltelefonoknak és más telekommunikációs technológiáknak köszönhetően minden eddiginél több ember számára és minden eddiginél nagyobb mennyiségben váltak elérhetővé az emberi jogokkal kapcsolatos információk. Ugyanakkor számos kormányzat az eddiginél is több pénzt, időt és figyelmet szentelt olyan szabályozások és technikai eszközök kidolgozására, amelyek alkalmasak az interneten keresztül történő szabad véleménynyilvánítás, valamint a bírálatok és kritikai észrevételek terjesztésének korlátozására, valamint az egyre elterjedtebb telekommunikációs vívmányokat használók személyiségi jogainak megsértésére.

Ma minden kormányzat számára problémát jelent az olyan elfogadható irányelvek és gyakorlatok kidolgozása, amelyek alkalmasak a nemzetbiztonsági kockázatok kezelésére, valamint az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása és a polgárok védelmének biztosítása közötti egyensúly megteremtésére. A tavalyi évben a terrorizmus veszélyére és a biztonsági kockázatokra hivatkozva számos kormányzat korlátozta a fogva tartott személyek jogait, valamint más alapvető emberi jogokat és e jogok törvények által biztosított védelmét. Tették ezt akkor, amikor a nemzetközi közösség komoly előrelépéseket tett az olyan szélsőséges és terrorista csoportok vezetőinek elszigetelésében és meggyengítésében, mint pl. az al-Káida.

Ez a jelentés a fenti, valamint más, az év során tapasztalt tendenciákat és fejleményeket vizsgálja meg, továbbá részletes képet nyújt azzal kapcsolatban, milyen körülmények tapasztalhatók jelenleg az emberi jogok terén a világ 194 országában. Az Egyesült Államok kormánya a vonatkozó törvényi rendelkezéssel összhangban 34 éve minden esztendőben elkészíteti ezeket a jelentéseket, amelyek célja az, hogy segítsék a Kongresszust az Egyesült Államok katonai vagy gazdasági segítségére irányuló kérelmekkel kapcsolatos döntésekben, valamint az USA kereskedelmi irányelveinek és az Egyesült Államok multilaterális fejlesztési bankokban és más pénzügyi intézményekben való részvételével kapcsolatos irányelvek megalkotásában. A jelentés olyan átfogó és tárgyilagos képet kíván nyújtani a kérdéskörben, amelynek alapján az Egyesült Államok politikai döntéshozói megalapozott és jól átgondolt döntéseket hozhatnak az irányelvek megalkotása során. A jelentés, amelyet más országok döntéshozói is egyre nagyobb arányban használnak, ma már egyfajta referenciadokumentum szerepét tölti be a világ különböző részén tevékenykedő kormányzatok, kormányközi szervezetek és magánszemélyek számára.

Sokan vetik fel azt a kérdést, hogy miért az Egyesült Államok kormánya állítja össze ezeket a jelentéseket, ahelyett hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete vagy más kormányközi testület foglalkozna ezzel a feladattal. Erre a kérdésre a válasz egyrészt az, hogy megítélésünk szerint rendkívül fontos, hogy a különböző országokban, ideértve az Egyesült Államokat is, az emberi jogok

tiszteletben tartására irányuló törekvés szerves részét képezze a külpolitikának. Az országjelentések áttekintést nyújtanak arról, hogy a világ különböző országaiban milyen mértékben tartják tiszteletben ezeket a jogokat, ezen keresztül pedig felhívják a társadalom figyelmét a feltárt problémákra, különös tekintettel arra, hogy az emberi jogokkal kapcsolatos körülmények alapvetően meghatározzák a nők, gyermekek, faji kisebbségek, emberkereskedelem áldozatává váló személyek, őslakosok és etnikai közösségek, fogyatékkal élők, szexuális kisebbségek, valamint más, támadásnak fokozottan kitett csoportok tagjainak helyzetét. Másrészt a jelentések célja az átfogó információgyűjtés és elemzés. Világszerte számos civil szervezet készít átfogó és kimerítő jelentéseket konkrét országokkal kapcsolatban, de egy sem nyújt az egész világra kiterjedő áttekintést. Bár országunk többször is arra ösztönözte az Egyesült Nemzetek Szervezetét és más kormányközi testületeket, hogy állítsanak össze átfogó jelentéseket, ez mindmáig nem történt meg. Ez az oka annak, hogy az Egyesült Államok Kongresszusa állítatja össze ezeket a jelentéseket. Mindazonáltal továbbra is arra bátorítjuk az Egyesült Nemzetek Szervezetét, hogy dolgozzon ki rendszert hasonlóan átfogó és részletes jelentések összeállítására, amiben természetesen számíthatnak a segítségünkre és az együttműködésünkre. A jövőben is ösztönözni fogjuk az ENSZ-t az átfogó jelentések elkészítésére, amire sor kerülhetne például az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa tevékenysége 2011-ben esedékes felülvizsgálatának keretében.

Az Egyesült Államokban és más országokban élők gyakran teszik szóvá, hogy az Egyesült Államokban nem vizsgáljuk az emberi jogok tiszteletben tartásával kapcsolatos helyzetet. A valóság az, hogy az USA kormánya számos más formában is értékeli az emberi jogok tiszteletben tartásával kapcsolatos helyzetet, vagyis teljesíti az egyezményekben rögzített kötelezettségeit (pl. jelentéseket nyújtunk be azzal kapcsolatban, milyen eszközök és megoldások révén valósítjuk meg a Gyermekeket Egyszerűen, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, a faji megkülönböztetés elleni küzdelem nemzetközi egyezségokmánya, valamint a kínzás elleni küzdelem egyezségokmánya fakultatív jegyzőkönyvében foglaltakat). Rendszeresen felülvizsgáljuk jelentéskészítő gyakorlatainkat, hogy az egyetemes emberi jogok tekintetében az Obama elnök és Clinton külügyminiszter asszony által tett ígéretnek megfelelően következetes és egységes normákat alkalmazzunk minden országgal szemben, ideértve az Egyesült Államokat is. 2010-ben az Egyesült Államok emberkereskedelemeről szóló jelentése (*Trafficking in Persons Report*) első alkalommal a külföldi kormányokhoz hasonlóan az Egyesült Államokat is értékeli és rangsorolja annak tükrében, hogy mennyire teljesíti az ország az emberkereskedelem áldozatainak védelméről szóló, módosított 2000. évi törvényben az emberkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatban rögzített minimális elvárásokat. Összességben pedig az Egyesült Államok kormánya az első Általános Időszakos Jelentés (Universal Periodic Review) keretében számol be az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának az ország emberi jogi helyzetéről.

Az országjelentések pontos és tényszerű tájékoztatást kívánnak nyújtani a világ különböző országaiban jellemző emberi jogi helyzetről, ugyanakkor nem céljuk az Egyesült Államok által a problémák kapcsán alkalmazandó irányelvek és különböző lehetőségek vizsgálata, valamint a diplomáciai alternatívák feltérképezése. Tágabb értelemben azonban ezek a jelentések szorosan hozzátartoznak az Obama-kormány emberi jogokkal kapcsolatos megközelítéséhez, és az ennek keretében tett erőfeszítéseknek is alapvető eszközeit képezik. A fentieknek megfelelően a kormány Obama elnök és Clinton külügyminiszter asszony által hangoztatott megközelítése általános alapelvekre épül, amelyek közül a legalapvetőbb az egyetemes emberi jogok iránti elkötelezettség. A jelentés összeállításával arra törekedtünk, hogy az egyes országoktól számon kérjük, milyen mértékben teljesítették az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában meghatározott egyetemes emberi jogok védelmével kapcsolatban rájuk háruló kötelezettségeket és az emberi jogi egyezmények által velük szemben támasztott elvárásokat. Mint ahogy Clinton külügyminiszter asszony decemberben mondta, minden kormányzat, ideértve az Egyesült Államok kormányát is, „köteles teljesíteni a nemzetközi jog értelmében rá háruló kötelezettségeket, ideértve a kínzás alkalmazásától, a más nézeteket vallók önkényes fogva tartásától és üldözésétől, valamint a politikai indíttatású gyilkosságoktól való tartózkodást. Kormányunknak és a nemzetközi közösségnek meg kell fontolnia azok érvelését és magyarázatát, akik nem hajlandók vagy nem kívánják teljesíteni vonatkozó kötelezettségeiket, és a mulasztást indokolt esetben szankcionálnia kell.” E folyamat első lépése a valós helyzet feltárása, vagyis azon területek feltérképezése, amelyeken a kormányzat tudtával vagy támogatásával emberi jogok sérülnek egy-egy országban.

Megközelítésünk második eleme a különböző országokkal való, elvekkal alátámasztott és pragmatikus együttműködés. Ez azt jelenti, hogy olyan megoldások kidolgozására törekszünk, amelyek a leginkább szolgálják az emberi jogok érvényesítését és védelmét. Ez az elveken alapuló

pragmatikus módszer az emberi jogokkal kapcsolatos aktuális helyzet őszinte feltérképezésével kezdődik, valamint annak meghatározásával, hogy a jogsértések oka tudatos kormányzati elnyomás, illetve az, hogy a kormányzat nem tud vagy nem akar foglalkozni a problémával, esetleg mindezek kombinációja. Ahogy Clinton külügyminiszter asszony mondta, „Kínával, Oroszországgal és más országokkal közös célok érdekében teszünk erőfeszítéseket, miközben ezekben az országokban különböző társadalmi szereplőkkel is együttműködünk, akik az emberi jogok és a demokrácia ügyének előmozdításán fáradoznak. Az a gondolat, hogy választanunk kell: az emberi jogok kérdését vagy nemzeti érdekeinket helyezük előtérbe, alapvetően hibás. Az a gondolat, hogy kizárólag a kényszer és az elszigetelés lehet a demokratikus változás elindításának és megvalósításának hatékony eszköze, szintén hibás.” Ezek a jelentések alapvető, tényeken alapuló információkat közölnek, amelyeket most és a jövőben egyaránt felhasználhatunk irányelveink kidolgozása során.

Megközelítésünk harmadik eleme az a meggyőződésünk, hogy bár a külföldi kormányok és a világ civil társadalma nem kényszeríthetnek ki változásokat „kívülről”, lehetőségünk van arra, és szükséges is, hogy az egyes országok polgárait és békés átalakulást célzó kezdeményezéseit ösztönözzük és támogassuk. Az országjelentések is részét képezik e törekvésünknek, amennyiben felerősítik az emberi jogok védelmében felszólaló hangokat, tényszerű megállapításokat közölnek, nyilvánosan hangot adnak az e jogokkal kapcsolatos aggályoknak, és eljuttatják a vonatkozó információkat véleményformáló emberekhez és fórumokhoz, nemzetközi szinten és az egyes országok szintjén egyaránt.

Megközelítésünk negyedik eleme az, hogy folyamatosan figyelemmel kísérjük a fejleményeket azon területeken, ahol az emberi jogok fokozott veszélynek vannak kitéve, valamint átfogó megközelítést alkalmazunk a demokráciával és az emberi jogokkal kapcsolatos kérdésekben. Ahogy Clinton külügyminiszter asszony mondta, „a demokrácia nemcsak azt jelenti, hogy a vezetők választás útján kerülnek hatalomra, hanem aktív polgárokat, szabad sajtót, független igazságszolgáltatást és átlátható, jól működő intézményeket is jelent, amelyek kötelesek elszámolni eredményeikkel a polgárok felé, és amelyek minden polgár érdekeit egyenlően és tisztességesen védik”. Obama elnök szintén hangsúlyozta azt, hogy a fejlődés, a demokrácia és az emberi jogok alapvetően összekapcsolódó fogalmak, kiemelve, hogy az alapvető jogok érvényesítése szempontjából különösen nagy jelentősége van olyan központi problémáknak, mint például a korrupció. Az alkalmazott megközelítéssel összhangban ezek a jelentések különböző kérdéskörök és tendenciák széles körét tárgyalják, hogy ezen keresztül átfogó és részletes képet nyújtsanak az emberi jogok és a demokrácia helyzetéről az egyes országokban.

A megközelítés ötödik, egyben utolsó eleme a multilaterális folyamatokon és intézményeken keresztül megvalósított folyamatos fejlődés. Mint azt Obama elnök is hangsúlyozta, olyan világban élünk, amelyben egyre nagyobb mértékben függünk egymástól, ezért globális célkitűzéseinket csak úgy valósíthatjuk meg, ha együttműködünk más országok kormányaival és nemzetközi szervezetekkel. Ezért csatlakoztunk az ENSZ Emberi Jogi Tanácsához, ezért támogatjuk aktívan a közgyűlésben az emberi jogi kezdeményezéseket, és ezért veszünk részt egyre nagyobb mértékben olyan, a demokrácia és az emberi jogok fokozott érvényesítéséért küzdő regionális testületek munkájában, mint az Amerikai Államok Szervezete vagy az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet.

E jelentések elkészítése során a világ különböző részein lévő amerikai nagykövetségek munkatársai által gyűjtött információkat, valamint különböző kormányzatok és multilaterális szervezetek által gyűjtött információkat használtunk fel. Támaszkodtunk továbbá nemzetközi és országos szintű emberi jogi civil szervezetektől szerzett információkra is. Emellett kutatóktól, ügyvédektől, szakszervezetektől, vallási vezetőktől és a médiától is kaptunk beszámolókat, amelyeket hasznosítottunk munkánk során. A fenti források közreműködésétől függetlenül a jelentések tartalmával kapcsolatban kizárólag az Egyesült Államokat terheli felelősség. A jelentések több száz résztvevő áldozatos munkájának köszönhetőek, akik a dokumentumok pontossága és objektivitása érdekében gondosan ellenőrizték és szerkesztették a felhasznált információkat.

Az év áttekintése

2009-ben is számos ország kormánya korlátozta az emberi jogokat. Még mindig aggasztóan magas a kínzásokról, politikai háttérű gyilkosságokról és az egyetemes emberi jogokat sértő egyéb gyakorlatokról érkező beszámolók száma. Különösen jellemző a jogsértő gyakorlatok alkalmazása

olyan országokban, ahol konfliktushelyzet van. Az emberi jogokat sértő gyakorlatok mindenhol és mindenkor kiemelt figyelmet érdemelnek.

Számos ország kormánya vezetett be új, gyakran drákói intézkedéseket a civil szervezetek tevékenységének korlátozására. 2008 óta nem kevesebb, mint 25 ország kormánya korlátozta a civil szervezeteket az alapítási lehetőségek, a szabad működés és a külföldről érkező támogatások fogadása tekintetében, ami sérti az egyesülés szabadságát. Az emberi jogi aktivistákat sok országban érik atrocitások a kormányzat részéről, de bebörtönzött, megtámadott vagy meggyilkolt aktivistákról is érkeztek beszámolók.

Ezek a korlátozások és elnyomó intézkedések minden esetben a bíráló és elégedetlenkedő hangok elnémítására irányuló kormányzati törekvések részét képezik. E törekvések a médiára és az elektronikus kommunikáció új formáira is kiterjednek, ideértve egyebek mellett az internetet is. A véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságának korlátozása egyre gyakoribb, és egyre aggasztóbb méreteket ölt. Ezeket a korlátozásokat a központi hatalom jellemzően azért alkalmazza, hogy elkerülje az emberi jogi csoportok és a támogató országok figyelmét. E törekvés elsődleges eszközei nem az erőszak vagy a bebörtönzés, hanem a bírósági eljárással való fenyegetés, valamint az adminisztratív vagy gazdasági eszközökkel történő akadályozás. Az alkalmazott eszközöktől függetlenül azonban minden ilyen esetben sérül a szabad véleménynyilvánítás joga.

A harmadik megfigyelt tendencia a kiszolgáltatott csoportokhoz tartozó személyekkel szembeni, egyre szélsőségesebb diszkrimináció. Ilyen, fokozott veszélynek kitett csoportot alkotnak a faji, vallási és etnikai kisebbségek, a fogyatékkal élők, a nők, az öslakosok, a gyerekek, és más olyan közösségek, amelyek az adott társadalmi környezetben nem rendelkeznek megfelelő politikai erővel az érkeik megvédéséhez.

A következő fejezetek ezeket a tendenciákat tárgyalják részletesen, kiegészítve azon országok rövid összegzésével, amelyekben az év során említésre méltó pozitív, negatív vagy ellenmondásos fejlemények történtek (ábécésorrendben). A témával kapcsolatban átfogó és részletes információkat az egyes országokról készített országjelentések tartalmaznak.

Az emberi jogok tiszteletben tartásával kapcsolatos tendenciák

Az emberi jogok megsértése konfliktusban álló országokban

A civil lakosságot számos, konfliktussal sújtott országban érte jogsértés az év során. Gyakran sérültek a nemzetközi emberi jogi törvények rendelkezései is. Sok helyen előfordult, hogy a felkelők, terrorista szervezetek, félkatonai csoportok és a kormányzati erők tagjai gyilkosságokat követtek el, nőket erőszakoltak meg, és embertelen eszközökkel igyekeztek biztosítani az egyes területek fölött gyakorolt hatalmat, elnémítani az ellenzékét, valamint együttműködésre kényszeríteni az adott területen élő polgári lakosságot. A világ különböző részein nők, férfiak és gyermekek ezrei haltak meg vagy váltak más módon a hatalom áldozatává nemcsak a harcok, hanem a civil lakosság megfélemlítését célzó akciók során is.

Afganisztánban jelentősen romlott a polgári lakosság helyzete: nőtt a felkelők által indított támadások száma, a civil lakosság pedig folyamatosan ki van téve az erőszak következményeinek. Az ország területének közel egyharmadán zajlanak fegyveres összecsapások, amelyek következtében a kormány – különösen a városoktól távol eső területeken – képtelen hatékonyan irányítani az országot, kiterjeszteni befolyását, valamint különböző szolgáltatásokat nyújtani. A fegyveres konfliktusok következtében 1448 afgán katona, 1954 kormányzati tisztviselő és 2412 civil vesztette életét. A 15 millió regisztrált szavazó közül mindössze 5 millió vett részt az augusztusi választásokon, amelyeket súlyos választási csalásokra vonatkozó vádak, a nők alacsony részvételi aránya, valamint a táliboknak a választások megzavarására irányuló akciói jellemeztek. Ezzel együtt több szavazóiroda működött, mint a legutóbbi választások idején, a médiában és a társadalmon belül érdemi eszmecsere bontakozott ki a politikai alternatívákkal kapcsolatban, és a választások alkotmányos keretek között zajlottak.

A **burmai** kormány továbbra is folytatta súlyosan jogsértő gyakorlatait, többek között nőtt a katonai támadások száma az etnikai kisebbségi régiókban, például a karen és san etnikumú államokban. Kormánykatonák augusztusban megtámadták a kokangi tűzszüneti zónában működő Myanmari Nemzeti Demokratikus Szövetségi Hadsereget, amit a kormány azzal indokolt, hogy a csoport

kábítószert állít elő, és fegyvergyárakat üzemeltet. A beszámolók szerint a harcok nyomán civilek tízezrei menekültek a határon keresztül Kínába. A kormányzati erők több falut is földig romboltak a Shan térségben, és médiaforrások becslései szerint a csapatok körülbelül 500 otthont dúltak fel Kokang régióban. A rezsim folytatta a rendeleti kormányzás gyakorlatát, tevékenységét nem korlátozták az alapvető szabadságjogokat biztosító alkotmányos előírások. A kormány továbbra is súlyosan jogsértő gyakorlatokat alkalmazott: számos, a hatalommal ütköző nézeteket valló ember esett gyilkosság áldozatává vagy tűnt el, gyakori volt a nemi erőszak, a kínzás, az áttelepítés, a kényszermunka és a gyerekkatonák sorozása. A kormány számos civil aktivistát börtönözött be határozatlan időre, vádemelés nélkül.

A **Kongói Demokratikus Köztársaság** keleti, ásványkincsekben gazdag területein zajló fegyveres konfliktusok – köztük a kormányzati csapatok felkelők ellen folytatott küzdelme – nyomán több mint 1000 civil vesztette életét; több százezer ember volt kénytelen elhagyni otthonát, mert kormányuk képtelen volt gondoskodni a védelmükről és a támogatásukról; nők, férfiak és gyermekek ezreit erőszakolták meg; otthonok százait égették porig; törvénysértő módon gyermekek ezreit sorozták be a hadseregbe és különböző fegyveres csoportokba; és sok civilt raboltak el, majd alkalmaztak kényszermunkára vagy kényszerítették prostitúcióra az országon belül vagy külföldön.

Irakban összességében javult a közbiztonság, de továbbra is számos esetben sérültek az emberi jogok. A jelentések szerint a kormány és képviselői érintettek voltak önkényes és törvénysértő gyilkosságokban, és továbbra is gyakoriak voltak a felkelők által elkövetett rajtaütések, pokolgépes merényletek és kivégzések, amelyek az ország minden részén befolyásolták a különböző társadalmi rétegek és csoportok életét. Az elhúzódó konfliktus kapcsán gyakoriak voltak a média képviselői elleni támadások, és sok újságíró számolt be arról, hogy saját biztonsága érdekében megjelenés előtt cenzúrázza cikkeit. Bár a kormány a nyilvánosság előtt toleranciát hirdet a vallási kisebbségekkel szemben, és tett is erőfeszítéseket a kegyhelyek biztonságának fokozása érdekében, az imahelyek és vallási vezetők ellen a felkelők és szélsőségesek által elkövetett támadások továbbra is megnehezítették a polgárok számára, hogy szabad vallásgyakorláshoz való jogukkal éljenek.

2008. december 19-én lejárt a Hamász és az **izraeli** kormány közötti tűzszüneti megállapodás. A közvetlenül ezt megelőző és ezt követő időszakban drasztikusan megnőtt az **izraeli** civil lakosság ellen Gázából indított rakétatámadások száma. Erre reagálva december 27-én kezdetét vette az izraeli védelmi erők „Operation Cast Lead” fedőnevű hadművelete, amelynek első fázisában az izraeli légierő csapást mért a Hamász katonai létesítményeire és a Gázai övezetben lévő más célpontokra. A bombázásokat szárazföldi támadás követte. Az izraeli erők és a Hamász közötti harcok január 18-án értek véget, az izraeli csapatok kivonulása a területről január 21-én fejeződött be. Emberi jogi szervezetek becslése szerint a harcokban közel 1400 palesztin, köztük több mint ezer civil vesztette életét, és több mint ötezren megsebesültek. Az izraeli kormány 1166 palesztin, köztük 295 civil áldozatról számolt be. A konfliktusban 13 izraeli, köztük 3 civil vesztette életét. A West Bank övezetben az izraeli védelmi erők egyes ellenőrzőpontokon csökkentették a korlátozásokat. Ezek a pontok jelentős mértékben csökkentették a palesztinok mozgási szabadságát. A továbbra is működő ellenőrzőpontok azonban változatlanul gátolják a helyi lakosságot az olyan tevékenységek végzésében, mint az imahelyek látogatása, az újságírás vagy a civil szervezetek munkájában való részvétel, valamint korlátozzák lehetőségeiket a munkavállalás, a földművelés, az iskolába járás és a kórházi ellátás terén. Gázából, amely továbbra is a Hamász ellenőrzése alatt áll, korrupcióról, fogvatartottak zaklatásáról és a vádlottak tisztességes tárgyaláshoz való jogának megsértéséről érkeztek jelentések. A Hamász szigorúan korlátozta a véleménynyilvánítás és a vallásgyakorlás szabadságát, valamint a helyi lakosság szabad mozgáshoz való jogát, és nemi alapú diszkriminációt alkalmazott a nőkkel szemben. Továbbra is problémát jelentettek a Hamász katonai egységei által elkövetett gyilkosságok. Érkeztek beszámolók a Hamász Végrehajtó Erői által Gázában elkövetett kínzásokról is, amelyeknek nemcsak fogvatartottak estek áldozatul, de a Fatah politikai párthoz közel állók, valamint olyan személyek is, akik a gyanú szerint „kollaboráltak” az izraeli hatóságokkal. A gázai Hamász hatóságok gyakran sértették meg önkényesen a polgárok magánélethez, családjához és otthonhoz való jogait.

Nigériában a rendőrség, a hadsereg és más rendvédelmi erők politikai indíttatású gyilkosságokat követtek el, és túlzott, időnként halálos erőszakot alkalmaztak bűnelkövetők és gyanúsítottak őrizetbe vétele során. A Niger folyó deltájában a kormány és a kormánytól független csoportok továbbra is követtek el gyilkosságokat, emberrablást, nemi erőszakot, valamint telepítettek ki embereket annak ellenére, hogy 2003 óta működik egy a térség stabilitásának helyreállításán dolgozó speciális egység.

Az elnök amnesztiára tett ígéretét követően csökkent a katonai csoportoknak tulajdonított erőszakos incidensek száma a térségben, de a déli területeken továbbra is mindennapos maradt az erőszak. Július 26. és 29. között négy északi államban fegyveres összecsapásra került sor a rendőrség és a Boko Haram nevű szélsőséges iszlamista csoport tagjai között, amelynek következtében körülbelül 4000 embernek kellett elhagynia otthonát, és több mint 700-an meghaltak, bár ezek az adatok nem megbízhatóak, mivel a halottakat sietve tömegsírokba temették. A rendfenntartó erők által fogva tartott Muhammad Yusuf szektavezető, Yusuf apósa, Baba Mohammed, és a Boko Haram állítólagos alapítója, Buji Fai a beszámolók szerint gyilkosság áldozatává vált a börtönben.

Bár **Pakisztán** polgári hatóságai tettek előremutató lépéseket, továbbra is problémát jelentett az emberi jogokat sértő olyan gyakorlatok alkalmazása, mint a politikai indíttatású gyilkosságok, a kínzás vagy az emberrablás. A szövetségi ellenőrzés alatt álló törzsi területeken (Federally Administered Tribal Areas – FATA) és az Északnyugati Határterületen (North West Frontier Province – NWFP) indított katonai támadásokban 825 civil vesztette életét; a rendfenntartó csapatok műveleteinek nyomán, amelyek célja a lázadók visszaszorítása volt a Malakand divízióban és a FATA térségben, közel hárommillió civilnek kellett elhagynia otthonát a válság legsötétebb időszakában (bár az év végéig kb. 1,66 millió ember visszatérhetett lakhelyére). Pakisztán Emberi Jogi Bizottsága, valamint a *The New York Times* és néhány helyi sajtóorgánium jelentése szerint a rendfenntartó erők 300-400 kormányellenes személyt öltek meg a lázadók elleni műveletek során az NWFP térségben. A közvélekedés szerint a felkelők terrortámadásokkal és bosszúból elkövetett gyilkosságokkal igyekeztek megfélemlíteni a helyi lakosságot és a rendfenntartó erők tagjait. A szekták közötti erőszak eredményeképpen kb. 1125-en vesztették életüket, a több mint 76 pokolgépes merénylet pedig 1037 áldozatot követelt.

Oroszország észak-kaukázusi régiójában, ahol a kormányerők felkelők, iszlamista katonai csoportok és szervezett bűnözői csoportok ellen folytatnak küzdelmet, tovább romlott a helyzet. A helyi hatóságok és a felkelők egyaránt követtek el gyilkosságokat, kínzást, erőszakot, politikai indíttatású emberrablást és más, megalázó és brutális, jogsértő tetteket a térségben. Csecsenföldön, Ingusföldön és Dagesztánban a politikai indíttatású gyilkosságok száma jelentős mértékben nőtt, hasonlóan a rendfenntartó erők tagjai ellen elkövetett támadások számához (a felkelők által intézett támadásokban 342 rendfenntartó halt meg, 680 pedig megsebesült). Egyes hatóságok az észak-kaukázusi térségben a szövetségi kormánytól látszólag függetlenül, önkényesen alkalmaztak erőszakot például feltételezett felkelők családtagjai ellen, de nem volt ritka az emberrablás, a kínzás és a politikai indíttatású, szabályos bírósági tárgyalás nélkül kiszabott büntetés sem.

A **Srí Lankán** 33 éve tartó konfliktus májusi lezárását megelőző időszakban a kormány rendfenntartó erői, kormánypárti félkatonai csoportok és a Tamil Tigrisek számos esetben alkalmaztak erőszakot a polgári lakossággal szemben. A Tamil Tigrisek több százezer tamil etnikumú civilt korlátoztak a szabad mozgásban, amikor megakadályozták, hogy azok elhagyják az általuk ellenőrzött területeket. A két oldalról indított tüzérségi lövedékek és aknák gyakran robbantak civil települések közelében vagy azok területén, ami a konfliktus utolsó hónapjaiban több ezer civil halálát eredményezte. A január és május közötti időszakban a Tigrisek minden korábbinál nagyobb számban soroztak be gyerekeket. A besorozott és a harcokban elesett gyerekek száma ismeretlen, a kormány azonban a saját adatai szerint 527 gyerekatonát tartott fogva még néhány hónapig a háború után. Az ideiglenes táborok a konfliktus végén mintegy 300 ezer, otthonát elhagyni kényszerült embernek adtak menedéket, ami nem arra utal, hogy a kormány a konfliktust követő időszakban elkötelezte volna magát az emberi jogok tiszteletben tartása mellett, bár 2009 végén, a 2010 januárjában esedékes elnöki választások előkészületeként a kormányzat jelentős lépéseket tett a kitelepítettek jogvédelme terén és az emberi jogokkal kapcsolatos egyéb területeken.

Folytatódott a konfliktus és az emberi jogok rendszeres megsértése **Szudán** Darfur tartományában is, annak ellenére, hogy 2006-ban a kormány békeszerződést írt alá a Szudáni Felszabadító Mozgalom/Hadsereg egyik frakciójával. A kormány által szponzorált csapatok falvakat bombáztak, civileket öltek meg, és támogatták a csádi felkelő csoportokat. Továbbra is gyakori volt a nők és a gyermekek ellen elkövetett erőszak. A darfuri konfliktus 2003-as kirobbanása óta közel 2,7 millió civil kényszerült arra, hogy az ország más régiójába költözzön, míg 253 ezren Kelet-Csádban kerestek menedéket, 300 ezren pedig életüket vesztették. További feszültségek alakultak ki az északi és a déli területek között a 2005-ös átfogó békemegállapodás kapcsán. Az Úr Ellenállási Hadserege (LRA) által Dél-Szudánban elkövetett, etnikai indíttatású erőszakos cselekedetek körülbelül 2500 ember halálához vezettek az év során, és 359 000 ember kényszerült arra, hogy elhagyja otthonát.

A véleménynyilvánítás, valamint a gyülekezési és egyesülési szabadság korlátozása (ideértve a civil szervezetek működését is)

Számos kormányzat továbbra is ellenőrzése alatt tartotta az országába beáramló, illetve azon belül létrehozott információkat. Egyebek mellett megnehezítették különböző nyilvános rendezvények szervezését, valamint az interneten keresztül vagy más fejlett technológia alkalmazásával történő szerveződést és közösségépítést; korlátozták az információk interneten, rádió- és tévéműsorokon, valamint a nyomtatott sajtón keresztüli terjesztését; és jogszabályi eszközökkel nehezítették meg civil szervezetek alapítását. A Nemzeti Alapítvány a Demokráciáért nevű szervezet adatai szerint 2008 januárja óta 25 ország összesen 26 olyan jogszabályt fogadott el és vezetett be, amelyek célja a civil társadalmi szerveződés akadályozása volt.

A **Belorusz Köztársaság** kormánya továbbra is gyakran sértett emberi jogokat. A kormány továbbra is korlátozta a polgári szabadságjogokat, köztük a véleménynyilvánítás, a gyülekezés, az egyesülés és a vallásgyakorlás szabadságát. A kormány emellett korlátozta a független sajtóorgánumok terjesztését és a műsorszórását is. A demonstrációk és a békés felvonulások során a hatóságok túlzott mértékben alkalmaztak erőszakot a résztvevők megfélemlítése érdekében. A civil szervezetek, az ellenzéki aktivisták és a politikai pártok rendszeres zaklatásnak voltak kitéve, továbbá pénzbüntetésekkel és bünvádi eljárásokkal is gyakran sújtották őket a hivatalok, néhány vezető civil szervezet bejegyzési kérelmét pedig elutasították, arra kényszerítve őket, hogy további működésükkel vállalják a büntetőeljárás kockázatát. A hatóságok által 2008-ban tett pozitív lépések után 2009-ben csatlódást keltett a további reformok elmaradása.

Kína kormánya az év során a korábbinál is nagyobb mértékben igyekezett ellenőrizni az internethasználatot és az internetes tartalmakat; korlátozni az információk terjesztését; megakadályozni a felhasználók hozzáférését egyes külföldi és belföldi oldalakhoz; öncenzúrára ösztönözni a felhasználókat; és megbüntetni azokat, akik megsértik a vonatkozó jogszabályokat. A kormány megbízásából nemzeti, tartományi és helyi szinten több ezer ember foglalkozott az elektronikus kommunikáció nyomán követésével. Januárban a kormány kampányt indított „a vulgáris megnyilvánulások visszaszorítása érdekében”, amely még abban a hónapban 1250 weboldal megszüntetését és több mint 3,2 millió információ törlését eredményezte. A kormány időről időre blokkolta a hozzáférést vezető nemzetközi hírügynökségek, egészségügyi szervezetek, külföldi kormányok és oktatási intézmények által üzemeltetett weboldalakhoz, továbbá olyan közösségi és keresőoldalak elérését is megakadályozta, amelyek lehetővé tették volna a felhasználók közötti gyors kommunikációt és szerveződést. A kormány különösen nagy figyelmet szentelt az interneten megjelenő hírek és információk monitorozásának olyan kiemelt események idején, mint például a Tienanmen téri vérengzés 20. évfordulója. Emellett a hatóságok egy folyamatosan változó kulcsszólista segítségével automatikusan cenzúrázták az e-maileket és a csevegőszobákban zajló beszélgetéseket. A központi tartalom-ellenőrzés és cenzúra ellenére a másképp gondolkodók és a politikai aktivisták továbbra is fel tudták használni az internetet gondolataik terjesztésére és arra, hogy felhívják a figyelmet olyan ügyekre, mint a bebörtönzöttek érdekvédelme, a politikai reformok, az etnikai alapú diszkrimináció, a korrupció vagy az ország aggasztó külpolitikai irányvonala.

Kolumbiában a független média aktív volt, és korlátozás nélkül teret adott a legkülönbözőbb nézeteknek, a magánkézben lévő rádió- és tévécsatornák szabadon sugározhatták műsoraikat. Ám illegális fegyveres csoportok tagjai rendre félemlítették és fenyegettek meg, raboltak el vagy öltek meg újságírókat, ami – nemzeti és nemzetközi civil szervezetek szerint – ahhoz vezetett, hogy számos újságíró inkább az öncenzúra módszerét választotta, 171 személy pedig kormányzati védelemben részesült. A Biztonsági Minisztérium figyelemmel kísérte az újságírók, szakszervezeti tisztségviselők, a politikai ellenzék, valamint emberi jogi szervezetek és aktivisták tevékenységét, ideértve fizikai megfigyelésüket, telefonjuk lehallgatását, valamint e-mailjeik és bankszámlaadataik nyomán követését. Egyes civil szervezetek szerint a kormány több száz embert zárt önkényesen börtönbe, főleg közösségi vezetőket, munkajogi aktivistákat és emberi jogi aktivistákat, bár a legjelentősebb civil szervezet adatai szerint 2009-ben az ilyen jellegű elzárások száma csak fele volt az előző évi adatoknak. A fent felsorolt aktivistákat gyakran üldözték és terrorizmussal vádolták azzal a céllal, hogy lejárássák őket. Jelentősebb civil szervezetek adatai szerint az év során nyolc emberi jogi aktivista és 39 szakszervezeti tisztségviselő esett gyilkosság áldozatául. Ugyanakkor a kormány igyekezett gondoskodni több ezer szakszervezeti tag, emberi jogi aktivista és más csoportok védelméről.

A **kubai** hatóságok számos alkalommal sértették meg a magánélettel kapcsolatos jogokat, és jellemző volt a magánszemélyek közötti kommunikáció nyomon követése is. A lakosságnak nem volt módja arra, hogy leváltsa a kormányt. A hatóságok jelentős mértékben korlátozták a véleménynyilvánítás szabadságát. Kizárólag hivatalos médiaorgánumok működhetek az országban; a kormány rendre megsértette a szabad és békés gyülekezéshez és egyesüléshez való jogot; korlátozta a szabad vallásgyakorláshoz való jogot; és nem tette lehetővé belföldi emberi jogi csoportok és független újságírók működését, illetve nem bocsátott ki működési engedélyt számukra, ezzel illegális tevékenységre kényszerítve őket. A törvény értelmében büntetendő minden nem engedélyezett összejövetel, amelyen háromnál több személy vesz részt, ideértve a polgárok saját otthonában rendezett vallási szertartásokat is. A törvény szerint szabadságvesztéssel büntethetők az olyan, homályosan definiált bűntettek, mint a „veszélyes magatartás” és a „békés lázadás”. A kormány nem engedélyezett egyetlen tiltakozó tüntetést sem, és egyetlen emberi jogi csoport számára sem adott ki engedélyt nyilvános rendezvényre. A hatóságok számos ellenzéki vezetőt ítéltek akár 25 évig terjedő szabadságvesztésre békés politikai tevékenységért, és rövidebb időszakokra aktivistákat is elzártak, hogy megakadályozzák részvételüket különböző rendezvényeken, találkozók, demonstrációkon vagy ünnepeken. Bár nem rendelkezett engedéllyel, a Damas de Blanco (Hölgyek fehérben) szervezet általában megtarthatta vasárnapi összejöveteleit, amelyek során a közösség tagjai közösen vonultak a templomba, miközben bebörtönzött családtagjaik szabadon bocsátását követelték. A szervezet jelentése szerint azonban a vasárnapi templomi menetekon kívül gyakran előfordult, hogy összejöveteleiket megzavarták a hatóságok. Egy alkalommal őrizetbe vettek és megverték egy népszerű bloggert és munkatársát, amikor azok egy békés tüntetésre tartottak. Emberi jogi aktivisták arról számoltak be, hogy az emberi jogi rendezvények és fontosabb megemlékezések előtti időszakokban gyakran váltak elérhetetlenné a mobil- és vezetékes telefonvonalak, vagy a kormányzat lehallgatta azokat. A hatóságok egyetlen esetben sem tették lehetővé emberi jogi csoport alapítását, bár számos szakmai szervezet működött az országban civil szervezetként, jogi háttér nélkül.

Az év során – különösen a júniusi elnökválasztásokat követően – tovább romlott a kormány eddig is gyenge teljesítménye az emberi jogok tiszteletben tartása terén. **Iránban** továbbra is problémát jelentett a véleménynyilvánítás és az egyesülés szabadságának korlátozása, valamint a pontosan definiált eljárások hiánya, emellett a kormány jelentős mértékben korlátozta a polgárok jogát arra, hogy szabad és tisztességes választások formájában leváltssák a kormányt. Miután június 13-án bejelentették Ahmadinejad elnök újráválasztását, több százezer tiltakozó vonult az utcákra. A rendőrség és a paramilitáris Basij durván vérbe fojtotta a demonstrációt. A hivatalos adatok szerint 37 tüntető vesztette életét, az ellenzéki csoportok szerint azonban ez a szám a hetvenet is elérheti. Az augusztusig terjedő időszakban legalább 4000 embert vettek őrizetbe, és a letartóztatások az év hátralévő részében is folytatódtak. Szeptemberben számos koncepciós perre került sor, főleg ismertebb ellenzéki aktivisták ellen. Június 20-án szemtanúk szerint a Basij milícia Teheránban meggyilkolta Neda Agha-Soltant. A haláláról készült felvétel, amely a YouTube videomegosztóra is felkerült, az ellenzéki mozgalom szimbólumává vált. A júniusi elnökválasztást megelőző időszakban, a választás napján, valamint a december 27-ei Ásúra-napi tüntetések során – mely utóbbi alkalommal a hatóságok 1000 embert vettek őrizetbe, és legalább nyolc személy vesztette életét – a kormányzat megakadályozta a Facebook, a Twitter és más közösségi oldalak elérését. A júniusi választásokat követően jelentősen mértékben csökkent a sáv szélesség, ami a szakértők szerint a kormány beavatkozásának következménye volt, és azt a célt szolgálta, hogy az ellenzéki aktivisták ne tölthessenek fel az internetre nagyméretű videofájlokat. A kormány továbbra is jelentősen korlátozta a szabad vallásgyakorlást, különösen a bahá'í hívők és egyre nagyobb mértékben a keresztények esetében.

Észak-Korea kormánya továbbra is szigorúan ellenőrizte polgárait az élet különböző területein, és erősen korlátozta őket a szabad véleménynyilvánításhoz, egyesüléshez és gyülekezéshez való jogok gyakorlásában. Az ellenzéki aktivisták és a civil szervezetek politikai háttérű gyilkosságokról, eltűnésekről, önkényes letartóztatásokról és politikai foglyokról szóló jelentései változatlanul lehangoló képet festenek az országban uralkodó állapotokról. A kormányzat gyakorlatilag mindenfajta információáramlást az ellenőrzése alatt tartott: nem működött független média, internetelérése csak magas rangú hivatalnokoknak és az elit tagjainak lehetett, és a tudományos szabadságot is szigorúan korlátozta a hatalom. A belföldi médiát továbbra is cenzúrázták, kizárólag a hivatalos kormányzati álláspontot támogató hírek kerülhettek nyilvánosságra. A politikai elit kivételével senki nem nézhetett és hallgathatott külföldi műsorokat, a szabálysértőket szigorúan megbüntették. A vallásgyakorlás

szabadságát nem biztosították. Továbbra is érkeztek beszámolók arról, hogy hívőket zártak börtönbe – sőt néha családtagjaikat és gyermekeiket is –, ahol sokukat megkínózták, másokat egyszerűen alacsonyabb társadalmi státuszba soroltak. A médiában, az iskolákban, valamint a különböző dolgozói és közösségi szervezetekben folytatódott a hivatalos doktrína intenzív sulykolása. Ennek jegyében továbbra is számos felvonulásra és rendezvényre került sor, gyakran több százezer ember részvételével.

Az **orosz** kormányzat az állami médiaorgánumok szerkesztői irányelveinek meghatározásán, a főbb független sajtóorgánumokra gyakorolt nyomáson, valamint újságírók zaklatásán és megfélemlítésén keresztül korlátozta a véleménynyilvánítás szabadságát és a sajtó függetlenségét. Az év során ismeretlen elkövetők számos emberi jogi aktivistát és nyolc újságírókat öltek meg, köztük a közismert Natalja Esztemirovát, aki több mint tíz éven keresztül dokumentált gyilkosságokat, kínzásokat és eltűnéseket, amelyeket a csecsen hatóságokkal hozott összefüggésbe. Medvedyev elnök egy nyilatkozatában jelezte, hogy a gyilkosság „nyilvánvalóan” összefüggött Esztemirova tevékenységével, és utasítást adott az ügy mielőbbi felderítésére és a tettesek kézre kerítésére, de egyelőre nem történt letartóztatás vagy vádemelés az ügyben. A kormány fokozott erőfeszítéseket tett a média szabadságának korlátozására, hogy elfedjen olyan kényes problémákat, mint a szövetségi csapatok csecsen területeken végrehajtott akciói, az emberi jogokat sértő incidensek, valamint vezető politikusok által megfogalmazott kritikák. Számos megfigyelő jelezte, hogy a hivatalok jellemzően támogatták a kormánypárti demonstrációkat, ugyanakkor igyekeztek megakadályozni az ellenzéki rendezvények megszervezését és megtartását. A kormány olykor civil szervezetek munkáját is korlátozta, egyes esetekben teljesen ellehetetlenítve azok működését. Miután az Emberi Jogi Elnöki Tanács kritikát fogalmazott meg a civil szervezetekről szóló 2006. évi törvénnyel kapcsolatban, Medvedyev elnök elismerte, hogy a jelenlegi jogszabályok bizonyos esetekben túl szigorúak, és bejelentette, hogy a kormány enyhíteni fog a szabályokon. A végrehajtott törvénymódosítások közül egy sem vonatkozott a civil szervezetekre.

Venezuelában a kormányzati tisztségviselők és maga az elnök is az állami tulajdonban lévő médiaorgánumokat használták arra a célra, hogy magántulajdonban lévő sajtóorgánumokat és riportereket azzal vádoljanak meg, hogy kampányt folytatnak a kormány destabilizálásának érdekében, és puccskísérletre buzdítanak. A kormányt bíráló hangok elfojtása és semlegesítése érdekében vezető szövetségi és állami kormányzati tisztségviselők gyakran zaklattak magánkézben lévő és ellenzéki tévétársaságokat, sajtóorgánumokat és újságírókat. Főbb eszközeik az adminisztratív szankciók alkalmazása, bírságok kiszabása és a bezárással való fenyegetés volt. Például a Globovision, a legnagyobb magánkézben lévő televíziós hálózat ellen irányuló támadások keretében razzitát tartottak a cég elnökének otthonában, és nyilvánosan sürgették a vállalat bezárását. Az év során 32 rádióállomást és két tévécsatornát szüntettek meg, és további 29 rádióállomást fenyegetett a bezárás közvetlen veszélye. Médiafigyelő szervezetünk jelentése szerint az év során 191 újságírórt ért támadás vagy jogsértés. A civil szervezetek aggodalmuknak adtak hangot annak kapcsán, hogy a hatóságok elbocsátottak olyan, állami vállalatoknál dolgozó alkalmazottakat, akiknek nézetei nem voltak összhangban a hivatalos állásfoglalással. Magánszemélyekből álló csoportok szintén azzal vádolták meg a kormányt, hogy az különböző jogi és adminisztratív eszközökkel üldöz politikai nézeteik miatt 45 személyt. Az Amerikai Államok Szervezetének Interamerikai Emberi Jogi Bizottsága (Organization of American States's Inter-American Commission on Human Rights) nemrégiben szövegezte, hogy „aggasztó az a tendencia, hogy a hivatalos politikai felfogástól eltérő nézeteket valló polgárok büntetésnek, támadásoknak és megfélemlítésnek vannak kitéve”.

Vietnam teljesítménye az emberi jogok tiszteletben tartásának terén továbbra is problémás. A kormány az év során az eddiginél is nagyobb erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy elnyomja az elégedetlenkedő hangokat, ennek kapcsán számos politikai aktivistát tartóztattak le és ítélték el. Vezető napilapoknál dolgozó szerkesztőket és riportereket bocsátottak el, mert a hivatali korrupcióval kapcsolatos híreket adtak közre, és saját blogjukban politikai témákkal kapcsolatban is kifejtették véleményüket. Számos, a kormányt bíráló bloggert tartóztattak le homályosan definiált nemzetbiztonsági jogszabályokra hivatkozva, másoknak pedig megtiltották, hogy a kormány által kényesnek ítélt témákkal kapcsolatos vagy kritikai hangvételű írásokat tegyenek közzé. A kormányzat az e-maileket is ellenőrizte, továbbá korlátozta bizonyos internetes tartalmak, például a tengerentúlon működő vietnami politikai csoportok által üzemeltetett Facebook-profilok és más weboldalak elérhetőségét. A kormány az erőszak használatától sem riadt vissza egy Lam Dong tartománybeli buddhista csoporttal kapcsolatos konfliktus kezelésében, valamint az ingatlanokat visszakövetelő

katolikus csoportokkal szemben. A munkavállalók nem alakíthattak független szakszervezeteket, és a független munkajogi aktivistákat gyakran zaklatták, némelyiküket börtönbe is zárták.

Üzbegisztán kormánya szigorúan kontrollálta a médiában megjelenő anyagokat, és nem engedett közzétenni a kormányt bíráló tartalmakat. Kormányzati tisztviselők rendszeresen közzétettek le a médiaorgánumokkal cikkeket és olvasói leveleket álnéven, valamint pontosan meghatározták, hogy milyen jellegű történetek jelentethetők meg a lapokban. Júliusban a bíróság zsarolás és vesztegetés miatt 12 és fél év börtönre ítélte a független újságíróként tevékenykedő Dilmurod Sayidot, miután az cikkeket tett közzé a helyi hatóságok korrupciós ügyeiről. A jogszabályok értelmében a civil és a vallási szervezeteknek működésük megkezdése előtt regisztrálniuk kell magukat, a nemzetközi emberi jogi szervezetek működését pedig erősen korlátozza az állam, mivel a kormány azzal gyanúsítja ezeket a csoportokat, hogy részt vesznek egy, az ország ellen irányuló nemzetközi „információs háborúban”. Be nem jelentett vallási szervezet csak törvénysértő módon folytathat vallási tevékenységet, és a rendőrség gyakran oszlatta fel „illegálisan” működő csoportok magánotthonokban tartott találkozóit. A beszámolók szerint egyes régiókban egyetemeket és iskolákat zártak be, a diákokat pedig gyapotmezőkre vitték dolgozni. Azokat, akik nem voltak hajlandók dolgozni, azzal fenyegették meg, hogy kicsapják az iskolából.

Kiszolgáltatott csoportok ellen irányuló diszkrimináció és zaklatás

A faji, etnikai és vallási kisebbségek tagjai, a fogyatékkal élők, a nők és gyerekek, a bevándorlók, a leszbikusok, melegek, biszexuálisok és transzneműek, valamint más kiszolgáltatott csoportok tagjai gyakran szembesültek diszkriminációval és zaklatással a társadalom és/vagy az állam részéről.

Kína továbbra is szigorúan ellenőrizte azon személyeket és tevékenységeiket, akik a kormányzat szerint fenyegetést jelentettek a Kínai Kommunista Pártra. Például gyakran voltak kitéve zaklatásnak azok az ügyvédek, akik a kormány által szenzitívnek tartott ügyekben felkarolták a vádlottakat. Olyan is előfordult, hogy az ügyvédet kizárták a kamarából, vagy bezáratták az irodáját. Az év során tovább fokozódott a tibeti és az ujgur népcsoport elnyomása. Az állam az eddiginél is szorosabb megfigyelés alatt tartotta azokat az ujugurokat, akik békés formában hangot adtak elégedetlenségüknek, valamint független muszlim vallási vezetőket is, akiknél gyakran a terrorizmus gyanújával indokolták a megfigyelést. A Hszincsiang–Ujgur Autonóm Terület fővárosában, Urumcsiban kirobbant júliusi zavargásokat követően az állam a közbiztonság helyreállítására hivatkozva keményen lesújtott a vallási szélsőségesekre, az elszakadáspárti csoportokra és a terroristagyanús személyekre. Számos ujugurt ítéltek hosszú börtönbüntetésre, néhányukat pedig szeparatizmus vádjával bírósági tárgyalás nélkül kivégezték. Az év végén még mindig erős volt a rendőri jelenlét Urumcsiban, az internet jellemzően nem volt elérhető, és a nemzetközi telefonvonalak sem működtek. Kína tibeti területein a kormány továbbra is gyakran sértette meg durván az emberi jogokat: a beszámolók szerint nem volt ritka a politikai indíttatású gyilkosság, kínzás, önkényes letartóztatás és a bírósági eljárás nélküli bebörtönzés. A hatóságok számos tibetit ítéltek el a tibeti függetlenségi mozgalom támogatásának vádjával, függetlenül attól, hogy békésen vagy erőszakosan adtak hangot nézeteiknek. Tibet egyedülálló vallási, kulturális és nyelvi örökségének védelme és ápolása továbbra is aggodalomra ad okot.

Egyiptom kormánya az év során nem tartotta tiszteletben a szabad gyülekezés és egyesülés jogát, továbbá korlátozta a véleménynyilvánítás és a szabad vallásgyakorlás jogát. Az év során a korábbinál gyakoribbá váltak a kopt keresztények ellen intézett, vallási indíttatású támadások. A kormány nem változtatott a keresztényeket diszkrimináló törvényeken és gyakorlatokon. A támadásokat követően a kormány „békéltető tárgyalásokat” hívott össze, amelyek általában megakadályozták a koptok elleni bűncselekmények elkövetőinek bíróság elé állítását, és azt is lehetetlenné tették, hogy az áldozatok az igazságszolgáltatáshoz folyamodjanak kártérítésért. Ez a gyakorlat nem igazán akadályozta meg a további támadásokat, mivel megerősítette az elkövetők azon meggyőződését, hogy büntetlenül tevékenykedhetnek. A kormány által elismert, nem muszlim vallási kisebbségek tagjai általában zavartalanul gyakorolhatták vallásukat. A keresztény vallás és a bahá'í hit követői azonban – amelyeket a kormány nem ismer el – az élet számos területén szembesültek diszkriminációval, egyéni és csoportszinten egyaránt. Pozitív fejlemény, hogy a kormány lehetővé tette a nem elismert vallások, köztük a bahá'í követői számára, hogy személyazonosító dokumentumot igényeljenek. A beszámolók szerint az év során 17 ilyen dokumentumot és 70 születési anyakönyvi kivonatot bocsátottak ki a hatóságok a bahá'í hívőknek.

Azzal párhuzamosan, hogy egyre több ember érkezik az országba munka reményében, a bevándorlók egyre nagyobb arányban vannak kitéve a kizsákmányolás veszélyének és a diszkriminációnak. **Malajziában** a bevándorló munkavállalókat gyakran kizsákmányolják, és jellemzően nincs módjuk arra, hogy munkajogi fórumokon vagy hatóságoknál megvédjék az érdekeiket. A kormány azonban kivizsgált néhány beérkezett panaszt, igyekezett tájékoztatni a munkavállalókat jogaikról, arra ösztönözte őket, hogy adjanak hangot panaszaiknak, és figyelmeztette a munkaadókat, hogy szüntessék be a jogsértő gyakorlatok alkalmazását. A törvény lehetővé teszi a munkaadók számára, hogy maguknál tartsák a munkavállalók útlevelét, és a munkaadók jellemzően éltek is ezzel a lehetőséggel. A maláj munkavállalók gyakran tettek panaszt amiatt, hogy embertelen körülmények között kell dolgozniuk, munkaadók nem fizették ki a bérüket, elvették az úti okmányaikat, és fizikailag bántalmazták őket.

A Közel-Kelet számos országában jellemző volt a nők elleni erőszak, a gyermekek jogainak megsértése, valamint a faji, vallási és etnikai alapú diszkrimináció. **Szaúd-Arábiában** például a kormány szunnita felfogásával ütköző muszlim vallási gyakorlatokat folytató személyekkel szemben diszkrimináció érvényesült, valamint tilos volt a nem muszlim tanok nyilvános hirdetése. Emberi jogi aktivisták beszámolóí szerint az ország nagyobb előrelépést ért el a nők jogvédelme terén, mint más területeken, és a kormány erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy a nők nagyobb arányban vegyenek részt a társadalmi életben. Ennek jegyében szeptemberben megalakult a királyság első koedukált egyeteme. Ettől függetlenül továbbra is komoly problémát jelent a nőkkel szembeni diszkrimináció, ami elsősorban a nők autonómiájának hiányában, szabad mozgásuk korlátozásában, gazdasági függetlenségük hiányában, a válással és a gyermekneveléssel kapcsolatban alkalmazott diszkriminatív gyakorlatokban, a nők elleni erőszakot büntető jogszabályok hiányában, valamint a nők bántalmazó környezetből való menekülésének megakadályozásában nyilvánult meg. A családon belüli erőszakot egyetlen jogszabály sem tiltja kifejezetten. Az ország által alkalmazott saría (iszlám jog) értelmében a nemi erőszak bűncselekmény, amelyért a megkorbácsolástól kezdve a kivégzésig számos különböző büntetés szabható ki. Az ilyen jellegű bűncselekmények számával kapcsolatban nem álltak rendelkezésre pontos statisztikai adatok, de a sajtóbeszámolók és a megfigyelők szerint a nők és fiatal fiúk ellen elkövetett nemi erőszak komoly problémát jelentett.

Ugandában a leszbikusok, meleg, biszexuálisok és transzneműek ellen önkényes jogi korlátozások irányultak. A homoszexualitás törvénytörő, mégpedig egy 1950-ben, még a gyarmati időkben született jogszabályi rendelkezés alapján, amely szerint a homoszexualitás „a természet rendjével ellentétes nemi megnyilvánulás”, és ennek megfelelően életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntethető. E jogszabály alapján senki ellen nem indult eljárás. Szeptemberben a parlament elé került egy törvénytervezet, amely halálbüntetést javasolt a „minősített homoszexualitás” és a „visszaesőként elkövetett homoszexuális cselekedet” büntetésére. A javaslat az LGBT csoportba tartozók (meleg, leszbikusok, biszexuálisok és transzneműek) elleni zaklatások élenkülését eredményezték. A törvényjavaslat a fentiek mellett pénzbírság és hároméves szabadságvesztés kiszabását írja elő olyan személyekre, akik nem jelentik 24 órán belül, ha homoszexuális cselekedetről szereztek tudomást. A homoszexualitás iránti általános ellenérzések heves vitákat generáltak az év során, és a kormány határozottan állást foglalt az ilyen magatartás elítélése mellett, a Legfelsőbb Bíróság 2008. évi határozata ellenére, amely leszögezi, hogy az alkotmányos jogok minden személyt megilletnek, függetlenül annak szexuális beállítottságától. Az Ugandai Szexuális Kisebbségek nevű civil szervezet tiltakozásának adott hangot amiatt, hogy a rendőrség zaklatta a szervezet néhány tagját, akik felszólaltak a szexuális beállítottság alapuló diszkrimináció ellen.

Tovább fokozódott az antiszemitizmus, amely hagyományos és újabb formákban egyaránt testet öltött. A zsidóellenes érzelmek különösen felerősödtek a gázai konfliktust követően, 2008 telén. A hatóságok tettek ugyan lépéseket a probléma kezelésére, de az antiszemita nézetek továbbra is rendkívül népszerűek voltak Európa és Dél-Afrika számos országában, valamint a világ más területein is, ami leginkább hagyományos zsidóellenes cselekedetekben öltött formát (zsidók elleni támadások, zsinagógákban elkövetett robbantásos merényletek, sírkövek megrongálása zsidó temetőben, „A munka szabaddá tesz” felirat ellopása az auschwitz-i haláltábor bejárata fölül, továbbá vérvádak, a megosztott hűség vádja, valamint a zsidók által a hivatalos iránylevekre és médiára gyakorolt tisztességtelen befolyás vádja). Az antiszemitizmus új formái közé tartozik a cionizmus és Izrael állam politikájának bírálata, szélsőséges formában pedig akár a zsidó nép általános „démonizálása”, ami gyakran vezetett zsidó személyek elleni támadásokhoz. Egyes országok és politikai vezetők kifejezetten szították az antiszemitizmust, a leglátványosabban talán **Irán** miniszterelnöke, Ahmadinejad tett ilyen jellegű megnyilvánulásokat. Műholdas csatornákon, rádióadásokon és az

interneten keresztül egyaránt intenzíven terjesztették az antiszemita propagandát, ideértve a holokauszt tagadását is. Egy a térség számos országában fogható **egyiptomi** tévéműsor a holokauszt tagadása helyett egyenesen dicsőítette azt, hőstettként írva le a zsidók lemészárlását és megalázását, és hangot adva annak a reménynek, hogy a jövőben is sor kerül hasonló dicsőséges tettekre.

A kiszolgáltatott társadalmi csoportok tagjait olyan országokban is érte diszkrimináció és zaklatás, ahol egyébként nagy figyelmet szentelnek az emberi jogok tiszteletben tartásának. Fokozódó problémát jelentett a muszlimok elleni diszkrimináció Európában. Nagy nemzetközi visszhangot váltott ki egy november 29-én, **Svájcban** elfogadott alkotmánymódosítás, amely megtiltja az országban a minaretek építését. A svájci alkotmány lehetővé teszi, hogy az állampolgárok számos kérdésben népszavazás útján döntsenek. A módosítást a lakosság 57,5%-a támogatta annak ellenére, hogy a parlament és a Szövetségi Tanács egyaránt ellene volt, és az ország számos vezetője ítélte el nyilvánosan a tervezetet, mondván, hogy a tiltás ütközik az ország alapvető értékeivel, és sérti Svájc nemzetközi kötelezettségeit. A kezdeményezés indítványozói szerint a minaretek a vallási és politikai hatalomra való törekvést jelképezik.

A gazdasági válság kezdeti időszakában **Olaszországban, Magyarországon, Romániában, Szlovákiában** és a **Cseh Köztársaságban** számos roma esett gyilkosság vagy erőszakos támadás áldozatául. Európában a romák alkotják a legnagyobb és legkiszolgáltatottabb kisebbséget; rendszeresen szembesülnek diszkriminációval, erőszakkal és előítéletes bánásmóddal. Szintén érkeztek jelentések arról, hogy a roma gyanúsítottakkal az őrizetbe vétel és a fogva tartás során a szokásosnál durvábban bánt a rendőrség. A romák között a társadalmi átlagnál gyakoribb a szegénység, a munkanélküliség, az írástudatlanság, és a romák az élet számos területén, például az oktatás, a foglalkoztatás és a lakhatás terén is diszkriminációnak vannak kitéve.